«فرهیختگان» از عملکرد دانشگاه‌های کشور در برقراری ارتباط با صنعت گزارش می‌دهد

افزایش سه‌برابری قرار مالی دانشگاه‌ها با صنعت

زهرا رمضانی
روزنامه‌نگار

صنایع در هرکشوری به‌عنوان یکی از ارکان پیشرفت محسوب می‌شوند و نقش مهمی در کاهش بیکاری افراد آن جامعه دارند، در این میان هم طبیعتا هرچه صنایع به‌روزتر باشند، نه‌تنها می‌توانند موفقیت‌های بیشتری را نصیب کشور کنند، بلکه به‌عنوان نقطه اتکا کشورها در برقراری ارتباط با جهان به‌شمار می‌روند. طبیعتا برای داشتن صنایع پیشرفته در حوزه‌های مختلف باید نهادهای دیگری وارد میدان شوند که دانشگاه‌ها از اصلی‌ترین آنها خواهند بود. به‌عبارت دیگر پیوند دانش با صنعت درراستای رفع نیازهای صنایع نه‌تنها در وهله اول مشکل بخش صنعتی جامعه در حوزه‌های مختلف را رفع کرده و امکان دستیابی آنها به تکنولوژی‌ها و فناوری‌های روز دنیا را فراهم می‌کند، بلکه باعث ثروت‌آفرینی از علم شده و بخشی از نیاز مالی مراکز آکادمیک را نیز برطرف می‌کند و این مساله دلیل مهمی است تا بحث ارتباط با صنعت در دانشگاه‌های مطرح دنیا به‌ویژه مراکز علمی-صنعتی به‌عنوان یکی از موضوعات اصلی درنظر گرفته شود. در ایران نیز نزدیک به یک‌دهه می‌شود که این مساله مورد توجه جدی مسئولان آموزش عالی و بالطبع روسای دانشگاه‌ها قرار گرفته و حالا دفاتر ارتباط با صنعت در دانشگاه‌ها به‌عنوان بخش مهمی در مراکز آکادمیک کشور به‌فعالیت می‌پردازند.

III

افزایش استقبال دانشجویان از برگزاری دوره‌های مهارت‌افزایی در دانشگاه‌ها

دفتر ارتباط با جامعه و صنعت معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم اخیرا گزارشی از فعالیت‌ها و اقدامات خود در سال ۱۳۹۸ وزارت علوم منتشر کرده که اقدامات این دفتر درراستای بهبود ارتباط دانشگاه‌ها با صنعت را به زبان آمار بازگو می‌کند و نشان‌دهنده ایجاد تغییرات قابل‌توجه، اما ناکافی در این زمینه است. براساس گزارش این وزارتخانه در سال ۹۸، براساس اطلاعات دریافت‌شده از ۶۰ دانشگاه کشور چهارهزار و ۵۵۱ دوره مهارتی برگزار شده که در آن ۱۳۲ هزار و ۴۶۴ نفر شرکت کرده‌اند و ۲۰۰ واحد صنعتی نیز در برگزاری این دوره‌ها مشارکت داشته‌اند، درحالی که در سال ۹۷، هزار و ۲۹۵ نفر و در سال ۹۶ تنها ۹۴۸ نفر در این دوره‌ها شرکت کرده بودند. همچنین دوره‌های مهارت‌افزایی در دانشگاه‌ها با هدف ارتقای توانمندی‌های مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاهی، تدوین و برنامه‌ریزی آموزش‌های مهارتی متناسب با نیاز بازار کار، حمایت از افزایش سهم آموزش‌های مهارتی و فناوری پایه در برنامه درسی رشته‌های غیرمهارتی، ارتقای کمی و کیفی رویدادهای مرتبط با اشتغال و مهارت‌های مرتبط در دانشگاه‌ها، سازماندهی برگزاری دوره‌های آموزش مهارتی در دانشگاه و هم‌افزایی ظرفیت‌های موجود برگزارشده که قطعا در ورود فارغ‌التحصیلان دانشگاهی به بازار کار نقش داشته‌اند.

رشد چشمگیر درصد اشتغال در میان فارغ‌التحصیلان مقطع کارشناسی‌ارشد

همچنین سال گذشته وزارت علوم طرح رصد اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی را نیز با اهداف فرهنگ‌سازی رصد وضعیت دانش‌آموختگان در دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی، ایجاد نظام مناسب اطلاع‌رسانی به ذی‌نفعان در رابطه با وضعیت اشتغال هریک از رشته‌های دانشگاهی، رصد مستمر ظرفیت‌های محیطی و شرایط بازار کار منطقه‌ای و شناسایی شکاف دانشی و مهارتی دانش‌آموختگان خود و اخذ اطلاعات از سامانه‌های اطلاعاتی وزارت تعاون انجام داده‌است. جالب اینجاست که درصد اشتغال فارغ‌التحصیلان در مقطع دکتری نسبت به سال ۹۷ کاهش داشته، اما درمقابل مقاطع کارشناسی‌ارشد و کارشناسی با رشد ۱۱ و ۳ درصدی همراه بوده است. همچنین رشته تاریخ با کمترین درصد اشتغال و آموزش زبان با بیشترین درصد اشتغال همراه بوده و در این میان نیز رشته‌های مهندسی مکانیک، مهندسی مواد، مهندسی هوافضا، مهندسی عمران، مهندسی، روانشناسی، حقوق، فیزیک و... به ترتیب در جایگاه‌های بعدی بوده‌اند.

میزان رشد قراردادهای صنعتی دانشگاه‌ها در ۵ سال چقدر بوده است؟

رشد چشمگیر تعداد قراردادهای ارتباط با صنعت در سال ۹۷ نسبت به سال ۹۲ نیز از دیگر اتفاقات مثبت رخ داده در این حوزه است، چراکه براساس آمار منتشرشده توسط دفتر ارتباط با صنعت و جامعه وزارت علوم در سال ۹۲، تنها سه‌هزار و ۳۵ قرارداد به ثبت رسیده که این میزان در سال ۹۳ به دوهزار و ۹۶۸، سال ۹۴، سه‌هزار و ۲۴۸، سال ۹۵، چهارهزار و ۳۴۹، سال ۹۶، چهار هزار و ۷۲۵ و سال ۹۷، هشت‌هزار و دوعدد بوده و بیشترین میزان ریالی قراردادها نیز مربوط به دوسال پیش است که رقمی بالغ بر هزار و ۹۵۳ میلیارد تومان را شامل شده، درحالی که این رقم در سال ۹۲ تنها ۳۳۵ میلیارد بوده است. همچنین تعداد کارفرمایان این قراردادها در سال ۹۲، تنها هزار و ۷۰ بوده که در سال ۹۷ با رشد چشمگیری روبه‌رو شده و به سه‌هزار و ۹۴۱ رسیده است. البته با همه این قراردادها هنوز دانشگاه‌های کشور راه زیادی را در رسیدن به جایگاه مطلوب این حوزه درپیش دارند و می‌طلبد که مسئولان مربوطه بسترهای لازم برای ارتباط نزدیک‌تر مراکز آکادمیک با دانشگاه‌ها را مهیا کنند.

راه‌اندازی مراکز هدایت شغلی؛ نزدیک‌تر کردن راه ورود فارغ‌التحصیلان به بازار کار

راه‌اندازی و توسعه مراکز هدایت شغلی و کاریابی تخصصی دانشگاهی نیز از دیگر اقدامات انجام‌شده توسط دفتر ارتباط با صنعت وزارت علوم است که باتوجه به افزایش تعداد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و تنوع تخصص‌های دانشگاهی، تخصصی‌تر شدن کار و حرکت به سمت کسب‌وکارها بر پایه فناوری، عدم ارائه مشاوره‌های تخصصی در دفاتر کاریابی عمومی موجود، توسعه پارک‌های علم و فناوری، مراکز رشد و شرکت‌های دانش‌بنیان صورت گرفته است. ازجمله وظایف این مراکز می‌توان به پیگیری امور مربوط به بیمه بیکاری، برگزاری نمایشگاه کار، راهنمایی و مشاوره شغلی و تخصصی به جویندگان کار و کارفرمایان، معرفی جویندگان کار فاقد مهارت به مراکز مهارت‌آموزی دانشگاهی، ارائه خدمات کارآموزی، هماهنگی با سازمان آموزش فنی‌وحرفه‌ای به‌منظور توسعه دوره‌های آموزشی متناسب با نیازهای بازار کار اشاره کرد. ساماندهی و جذب نیروهای امریه ارتباط با جامعه و صنعت در دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های کشور نیز از دیگر طرح‌های صورت گرفته است که با هدف‌هایی ازجمله ساماندهی و توسعه فعالیت‌های مرتبط با ارتباط دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها مراکز آموزش عالی با جامعه و صنعت، توسعه فعالیت‌های تحقیقاتی و پژوهشی دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در راستای رفع چالش‌ها و معضلات کشور و مشارکت در پروژه‌های تحقیقاتی موسسه و همکاری در آزمایشگاه‌های تخصصی صورت گرفته و طی آن درمجموع ۳۲۷ نفر درمیان دانشگاه‌های معین، دانشگاه‌های بزرگ، دیگر دانشگاه‌ها، پژوهشگاه و پارک‌های علم و فناوری به‌خدمت پرداخته‌اند.

تهرانی‌ها ارائه‌دهنده بیشترین طرح‌های دانشگاهی برای رونق تولید

نکته قابل توجه در گزارش ارائه‌شده توسط دفتر ارتباط با صنعت وزارت علوم بخش طرح‌های برگزیده دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی درراستای رفع مشکلات و رونق تولید استان‌هاست که از مجموع ۱۸ استان مشارکت کننده، ۵۱ طرح به‌عنوان طرح‌های برگزیده استانی درحوزه رونق تولید دریافت‌شده که استان تهران، اردبیل، سیستان‌وبلوچستان، قم، گیلان، سمنان، یزد، آذربایجان شرقی، کرمان، مرکزی، خوزستان، کرمانشاه، فارس، اصفهان، چهارمحال‌وبختیاری، مازندران، قزوین و گلستان به‌ترتیب جزء برترین استان‌های شرکت‌کننده بودند.

درکنار همه اقدامات انجام‌شده در راستای نزدیک‌تر کردن دانشگاه‌ها با مراکز صنعتی کشور اما نمی‌توان ازکنار این مساله به‌راحتی گذشت که هنوز نه‌تنها راه زیادی پیش‌روی مراکز آکادمیک ایران برای رفع مشکلات صنایع و بالطبع تبدیل کردن آنها به صنایع روز دنیا وجود دارد، بلکه طبیعتا در این مسیر موانع زیادی هم وجود دارد که تا رفع آنها نمی‌توان انتظار تغییر چندانی در این حوزه را داشت. موضوعی که درصورت تحقق آن و رسیدن دانشگاه‌های کشور به جایگاه کشورهای پیشرفته می‌توان آینده‌ای متفاوت را برای دانشگاه‌ها، صنایع و در یک کلام کشور متصور شد. به‌همین منظور سراغ بیژن معاونی، مدیر مرکز رشد دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی رفتیم تا برایمان از این موانع بگوید.

مدیر مرکز رشد دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی:

آینده ارتباط دانشگاه با صنعت روشن است

بیژن معاونی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درباره موانع ارتباط با صنعت توسط مراکز دانشگاهی گفت: «دو مشکل اساسی در بحث ارتباط با صنعت در کشور ما وجود دارد؛ در وهله اول رسالتی که دانشگاه‌ها برای خودشان تعریف کرده‌اند اصلا این نبوده که در طول زمان مشکل صنایع را برطرف کنند و این مهم نیز ناشی از تصمیم‌گیری خود دانشگاه‌ها نیست، بلکه مراکز آکادمیک را به این سمت سوق داده‌اند که صنایع نیز در این زمینه دخیل هستند، چراکه این بخش از کشور منافعی را در تامین نیازهایشان از خارج کشور دارد و همین مساله باعث می‌شود کمتر به‌سمت دانشگاه‌ها بیایند. همچنین صنایع حرف دانشگاه‌ها را به‌خوبی متوجه نمی‌شوند و دلیلش هم این است که لزوما برجسته‌ترین افراد از لحاظ علمی وارد صنایع نمی‌شوند.»

او در توضیح بیشتر این مساله گفت: «دانشگاه‌ها درطول زمان به این سمت حرکت کرده‌اند که بیشتر به تولید علم معطوف باشند تا رفع نیازهای صنایع؛ از این‌رو می‌بینیم امروزه در تولید علم افراد بسیار موفقی را در دانشگاه‌ها داریم. طبیعتا علی‌رغم اینکه تولید علم مساله بسیار مهمی است، اما نباید تنها هدف دانشگاه‌ها تلقی شود و همان‌طور که رهبری نیز فرموده‌اند باید به این سمت برویم که درکنار تولید علم، دانشگاه‌ها در حل مسائل اجتماعی و صنعتی نیز نقش داشته باشند و قطعا درصورت تحقق آن شاهد رفاه مردم کشور خواهیم بود.» معاونی با تاکید بر اینکه آینده ارتباط میان دانشگاه و صنعت بسیار روشن است، اظهار داشت: «با این حال برای تحقق آن باید مولفه‌های زیادی جابه‌جا شود و برای اینکه بتوانیم آینده روشن در این حوزه را در زمان کوتاهی محقق کنیم باید اقدامات زیادی را انجام دهیم، چراکه در غیر این صورت ممکن است تا ۵۰ سال دیگر نیز شاهد تحقق این مساله نباشیم. نباید فراموش کرد امروزه بسیاری از جوانانی که به‌عنوان اعضای هیات‌علمی وارد دانشگاه‌ها می‌شوند، علاقه‌زیادی به همکاری با بخش‌های مختلف صنعت کشور دارند و دیگر مانند گذشته نیست که ترجیح دهند تنها به‌عنوان یک استاد به تدریس بپردازند و به‌نظر می‌رسد این کار دیگر جذابیت‌های کافی را برای نسل جوان ندارد.» مدیر مرکز رشد دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی افزود: «یکی دیگر از مسائلی که باعث شده اعضای هیات‌علمی جوان رغبت بیشتری به صنعت داشته باشند، نیازهای مالی است و از طرف دیگر صنایع نیز به اعضای هیات‌علمی بیشتر از گذشته اعتماد کرده‌اند، چراکه می‌بینند آنها حاضرند وارد میدان شوند؛ اما نباید این مساله را فراموش کرد که برای برقراری ارتباط میان دانشگاه و صنعت صرفا زمان گذاشتن اعضای هیات‌علمی برای این کار کافی نیست و باید شرایط کافی این حوزه را محقق کرد.»

او با اشاره به مهاجرت نخبگان به خارج از کشور گفت: «باتوجه به مشکلات اقتصادی کشور، شاهدیم که باوجود علاقه‌مند بودن افراد برای کار در بخش‌های صنعت داخل کشور اما به‌دلیل مسائل مالی مجبورند از این مسیر دور شوند و برای رفع این مشکل باید از فرصت ایجادشده در داخل به‌دلیل وجود تحریم‌ها نهایت استفاده را ببریم، چراکه صنایع مجبور هستند نیازهای خود را رفع کنند و ما نیز باید آنها را متقاعد کنیم که از ظرفیت داخل کشور برای این مساله استفاده کنند. همچنین باید به دانشگاه‌ها بقبولانیم که فعالیت‌هایشان در حوزه تولید علم دارای جایگاه خاص به خودش است و نباید تمام وقت مراکز آکادمیک صرف این کار شود و باید تولید علم درراستای رفع نیازهای کشور باشد.»

معاونی با تاکید بر اینکه باید بسیاری از آیین‌نامه‌های مرتبط با ارتباط دانشگاه و صنعت تغییر پیدا کند، تصریح کرد: «باید دانشگاه‌ها را به‌سمتی ببریم که خدمت به صنعت برای آنها ارزشمند تلقی شود و با تحقق این مساله است که می‌توان دنبال ارزش‌آفرینی از این حوزه باشیم. البته باید مراقب باشیم تا صنعت این گونه تصور نکند که دانشگاه‌ها باید به‌دنبال آنها بروند و نیازهایشان را رفع کنند؛ مساله‌ای که متاسفانه بارها شاهد آن بوده‌ایم و بعضا این تصور می‌شود که دانشجوی تحصیلات تکمیلی باید با هزار خواهش از امکانات صنعت استفاده کند، درحالی که قطعا این دانشجو درحال رفع مشکلات کشور است.» مدیر مرکز رشد دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی افزود: «قطعا باید زمینه‌های لازم برای فعالیت دانشجویان تحصیلات تکمیلی در صنعت ایجاد شود، البته یک‌سری اقدامات مانند اعمال گرنت‌های صنعتی انجام‌شده که قطعا تاثیرگذار است، اما این کافی نیست و باید بستری فراهم شود تا افرادی که تجربه کار با صنعت را دارند در بخش‌های تصمیم‌گیر حضور یابند.»

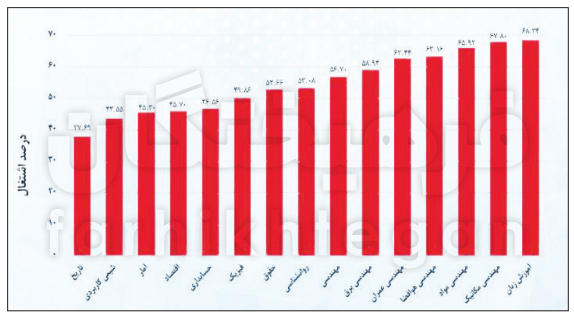

درصد اشتغال رشته های کارشناسی بر اساس نتایج طرح پایش

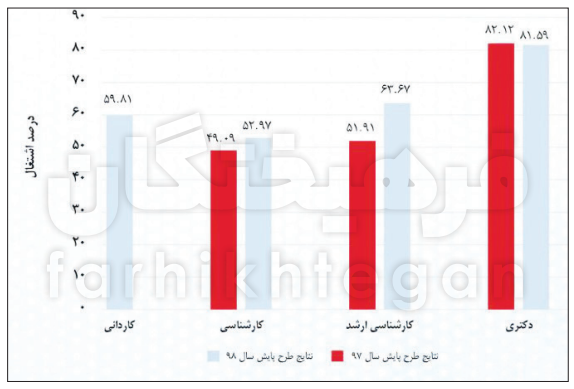

درصد اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی بر اساس مقطع تحصیلی

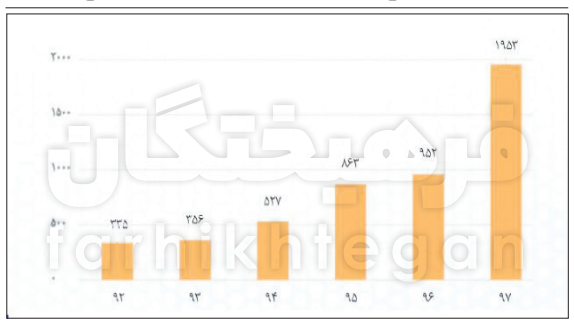

مبلغ قرارداد‌های ارتباط با صنعت (در حال اجرا) به میلیارد تومان

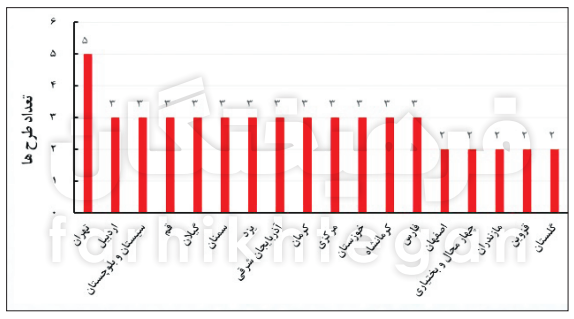

تعداد طرح‌های برگزیده در زمینه رونق تولید هر استان

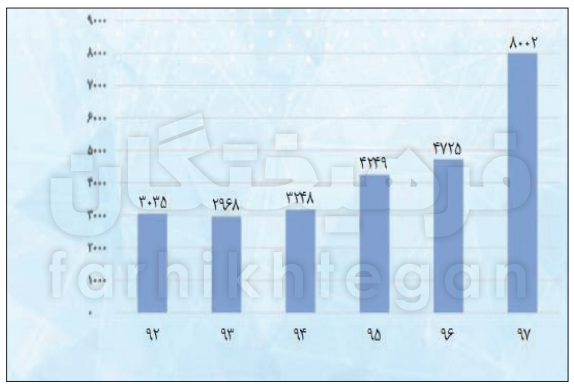

تعداد قرار داد‌های ارتباط با صنعت و جامعه (در حال اجرا)

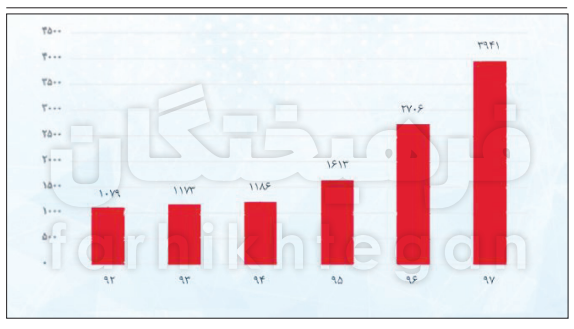

تعداد کارفرمایان قرار داد‌های ارتباط با جامعه و صنعت (در حال اجرا)

۷۳۵ میلیارد تومان اعتبار برای ساخت خوابگاه‌های علوم‌پزشکی لازم است

بهروز رحیمی، رئیس صندوق رفاه دانشجویان وزارت بهداشت در گفت‌وگو با ایرنا اظهار داشت: «درحال حاضر حدود ۴۵ خوابگاه نیمه‌کاره در دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور وجود دارد که نیازمند اعتبار برای تکمیل هستند. این طرح‌های خوابگاهی با ظرفیت پذیرش ۱۷ هزار و ۵۰۰ دانشجو در سراسر کشور به دلیل تامین نشدن اعتبار نیمه‌کاره مانده‌اند، درحالی که از سویی دیگر استفاده از ظرفیت خیرین در حوزه دانشجویی تاکنون مغفول باقی مانده است و تنها با اندکی تعامل و توجه می‌توان این طرح‌ها را به اتمام و بهره‌برداری رساند.» وی افزود: «ایجاد مجامع خیرین سلامت یا خیرین مدرسه‌ساز به ایجاد نظم و نظام در حوزه فعالیت خیرین کمک کرده است. با وجود این، قلم خبرنگاران و اصحاب رسانه می‌تواند جان تازه‌ای به ظرفیت استفاده از خیرین در ساخت و تکمیل پروژه‌های خوابگاهی بخشد.» رحیمی گفت: «به‌کارگیری از ظرفیت خیران می‌تواند از حمایت از یک دانشجوی کم‌بضاعت تا ساخت مجموعه‌های فرهنگی، آموزشی و ورزشی باشد. در این زمینه نیز صندوق رفاه دانشجویان وزارت بهداشت این امکان را دارد تا در کنار خیرین بوده و بخشی از سرمایه را تامین کرده تا با امضای تفاهمنامه‌های دوجانبه و چندجانبه با دانشگاه‌ها طرح‌های خوابگاهی را به اتمام رساند.»

فعالیت‌های فرهنگی دانشگاه‌ها با محوریت فضای مجازی انجام می‌شود

غفاری، معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم در گفت‌وگو با خبرگزاری دانشجو، با اشاره به برگزاری برنامه‌های فرهنگی سال تحصیلی جدید گفت: «نه‌تنها در حوزه‌های فرهنگی بلکه در حوزه آموزش و سایر حوزه‌ها هم دانشگاه‌ها این تمهیدات را در دستورکار خود دارند که زیرساخت‌های مجازی را برای برگزاری برنامه‌های مختلف در سال تحصیلی جدید فراهم کنند.» غفاری افزود: «بخشی از این زیرساخت‌ها فراهم شده و بخش‌هایی هم به نوعی به امکانات و زیرساخت‌های ملی ما برمی‌گردد و فقط دانشگاه نیست و فرادانشگاهی است. از تمامی معاونان فرهنگی دانشگاه‌ها خواستیم که برنامه‌ای را براساس فعالیت‌ها در فضای مجازی با توجه به ماموریت‌هایی که داشتند ایجاد کنند.» معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم ادامه داد: «اگر شرایط عادی شد که همین برنامه‌ها را در فضای عادی خواهیم داشت، اما چنانچه شرایط عادی نشد و مجبور شدیم فعالیت‌ها را در فضای مجازی پیگیری کنیم و برنامه و تمهیدات لازم را داشته باشیم از همه دانشگاه‌ها خواستیم برنامه‌ها را تنظیم و ابلاغ کنند.»

رحیمی شعرباف دبیرکل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری شد

رئیس‌جمهوری در حکمی غلامحسین رحیمی‌شعرباف را برای یک دوره چهار ساله به‌عنوان «دبیرکل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری» منصوب کرد. در متن حکم رئیس‌جمهوری خطاب به غلامحسین رحیمی‌شعرباف آمده است: «در اجرای ماده(۹) آیین‌نامه داخلی شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری مصوب سوم اردیبهشت ۱۳۸۵ آن شورا و بنا به پیشنهاد وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری، به موجب این حکم برای مدت چهار سال به‌عنوان «دبیرکل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری» منصوب می‌شوید.» رئیس‌جمهوری یادآور شد: «امید است با اتکال به خداوند متعال و همکاری سایر اعضای محترم، ضمن بهره‌مندی از آرای صاحبنظران و متخصصان ذی‌ربط، زمینه‌های ارتقای کیفیت سیاستگذاری در زمینه‌های مختلف علوم، تحقیقات و فناوری را فراهم آورید.»

روحانی افزود: «توفیق شما را در تحقق اهداف آن شورا با رعایت اصول قانونمداری، اعتدال‌گرایی و منشور اخلاقی دولت تدبیر و امید از خداوند متعال مسالت می‌نمایم.»